
kisdobos
1985. NOVEMBER

Áprily Lajos

Tél integet

Hajnalban deret hint az égi kék.
Eltűntetek már, mókusok, pelék?

Befogadott-e régi odvatok?
Dióimtól szörnyen meghíztatok.

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja
XXXIV. évf., 9. sz.
Főszerkesztő: Jani Gabriella
Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat.
Felelős kiadó: dr. Petrus György
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374.
Telefon: 116-660
Készült a Kossuth Nyomdában.
85.0885
Felelős vezető:
Bede István vezérigazgató
Index: 25442
HU ISSN 0450-3287
Terjeszti: a Magyar Posta

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502.
Telefon: 660-162
Előfizethető bármely postahivatalban, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) Budapest V., József nádor tér 1., 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj egy évre 60,— Ft.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlapon a 12 éves Legoza Katalin és Bodré Júlia (Zánka, Gyermekalkotások Galériája), a hátoldalon Marék Veronika munkája

1917 NOVEMBER

Az Aurorát az elmúlt hetekben a pétervári dokkban javították, két nappal ezelőtt elkészült, de a matrózok nem voltak hajlandók kifutni a tengerre, mert tudták, szükség lehet rájuk. A cirkáló most felszedte horgonyait, és elindult a Miklós-híd felé. Ekkor a parancsnok kijelentette, hogy erre az útra nem vezetheti a hajót, hiszen zátonyra futnak. A hajó biztosának parancsára a cirkáló egyik csónakja azonnal elindult, s mélységmérővel ellenőrizte a vízállást. Kiderült, hogy az Aurora szabadon haladhat, elég mély a víz. A legénység erre letartóztatta a tiszteket, és a hajó elindult. Az utolsó pillanatban azonban a parancsnok mégis a kormánykerékhez állt, vállalkozott a hadművelet vezetésére.

Hajnali fél négy órakor az Aurora horgonyt vetett a Miklós-híd közelében.

Négy órakor már csak a Téli Palota felé vezető Morszkaja utcát kellett elzárni, hogy a kormány bekerítése teljes legyen. Ezt a feladatot a Putyilov-gyár és a viborgi kerület vörösgárdistái hajtották végre.

Az Ideiglenes Kormány és a szomszédos épületben székelő katonai parancsnokság most már sem telefonon, sem küldöncök útján nem érintkezhetett a külvilággal. Kivéve a hadügyminisztériumi titkos vonalat.

Az Ideiglenes Kormány elnöke és hadseregének főparancsnoka — megszökött.

Lenin a Szmolnijban, átvirrasztott, feszült munkában töltött éjszaka után, ezekben a percekben fogalmazta a legújabb kori történelem egyik legjelentősebb okmányát: a Katonai Bizottság kiáltványát.

„Oroszország polgáraihoz!

Az Ideiglenes Kormány megdőlt. Az államhatalom a Petrográdi Munkás- és Katonatanács szervének, a petrográdi proletariátus és a helyőrség élén álló Forradalmi Katonai Bizottságnak a kezébe ment át!

Az ügy, amelyért a nép harcolt, a demokratikus béke azonnali felajánlása, a földesúri földtulajdon megszüntetése, a munkásellenőrzés a termelés fölött, szovjetkormány létesítése — mindez most biztosítva van.

Éljen a munkások, katonák és parasztok forradalma!"

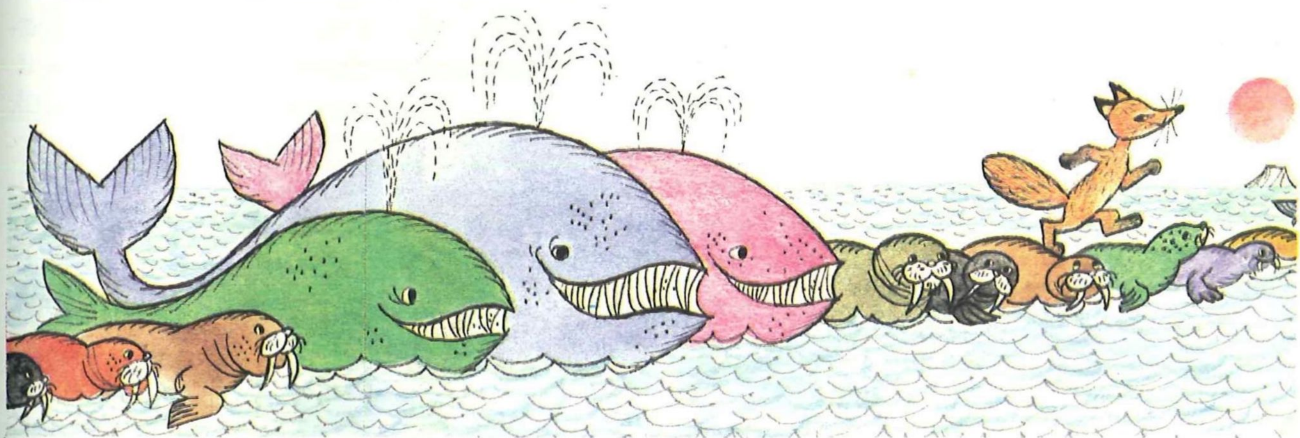
Részletek **Földes Péter: A Nagy Október** című könyvéből

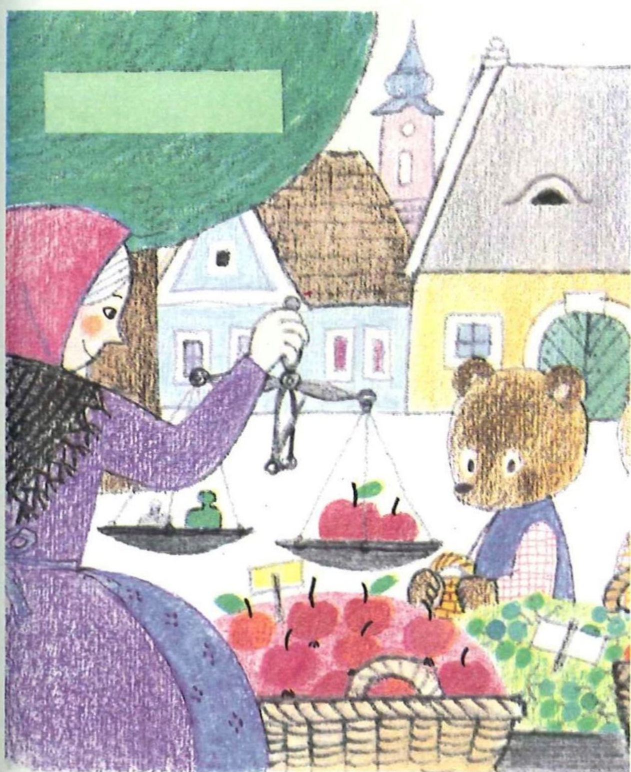

Bemutatjuk

Győrffy Annát

Elsősorban grafikusként tartják számon. Tehetsége sokoldalú.
A serdülő leány első munkaadója: apja, Győrffy István, a néprajz professzora. Győrffy Anna készített motívumokat édesapja könyvéhez. Ekkoriban nyaranta Kalotaszegen tanulmányozta a népviseletet. Rendszeresen portrékat rajzolt a falvak lakóiról. A fizetsége egy-egy szép kézimunka, népművészeti remek.
Az Állami Felsőipariskolában textil- és divattervezést tanult. 1951-ben került kapcsolatba a Móra kiadóval. Legnépszerűbb sorozata a Pöttyös Panni.
A Kisdobos szerkesztőségének a lap megindítása, 1952 óta állandó külső munkatársa. Győrffy Anna munkái a kedvelt kivágós mellékletek. Készít diafilmeket, képeslapokat, tankönyvillusztrációkat. 1982-ben a Gyermekekért Érdeméremmel, 1984-ben nívódíjjal, 1985-ben az Országos Béketanács Békéért Plakettjával tüntették ki.

Hárs László
Varázslat

Ki ismeri az asztalt?
Ki ismeri a széket?
Ki ismeri az ágyat?
S a falon függő képet?

Az asztal áll egész nap,
és körötte a székek.
A kép az festett vászon.
S a tükör mutat téged.

De éjszaka, ha csend van,
s a rendre nem ügyelnek,
földre hasal az asztal,
a székek táncra kelnek,

a tükör olyan arcot
mutat, amilyen nincsen,
s bődül az oroszlánfej
a sárgaréz kilincsen.

A párna közben gágog,
a gyapjúkendő béget,
s kitár a kép előtted
varázslatos vidéket.

A kőfal kettéválik,
— Hogyan? Ez az ő titka! —
s az ágy elbaktat véled
gyönyörű álmaidba,

hol erdőn rigó rikkan,
és tündér lejt a réten,
s szürcsölsz a mézfolyóból
a tortahegy tövében . . .

Ám hajnalt üt az óra,
és hazahív a tik-tak!
S a derengő szobába
az ágyad visszabaktat.

Felülsz és körülnézel.
A tárgyak visszanéznek.
De ajkad szélin ül még
egy ottfelejtett cseppje
az édes álom-méznek.

Alvás, álom

Miként a nappalt az éjszaka, úgy váltja egymást életünkben az ébrenlét és az alvás állapota.

Amikor ébren vagyunk, akkor mozgunk, játszunk, tanulunk, gondolkodunk, táplálkozunk; cselekedeteink tudatosak.

Amikor alszunk, akkor testünk nyugalomban van, szemünk csukott, nem gondolkodunk, nem tudunk magunkról. Alvás alatt szervezetünk felfrissül, megpihen.

Alvás nélkül nem élhetnénk. A csecsemőknek sok alvásra van szükségük, szinte állandóan alszanak, 6 - 8 éveseknek napi 10 órai, a felnőtteknek 8 órai vagy annál kevesebb alvás is elegendő. Alvásunk akkor igazán pihentető, ha csend van, ágyunk tiszta, kényelmes és biztonságban érezzük magunkat.

Mialatt alszunk, gyakran álmodunk. Agyunk olykor hosszú, filmszerű történeteket alkot emlékképeinkből, melyeknek többnyire mi vagyunk a főszereplői. Felébredve sokszor azt hisszük, hogy egész éjjel álmodtunk. A tudósok megállapították, hogy csak a felébredés előtti pillanatokban álmodunk.

Miről álmodunk? Az nagymértékben függ attól, mivel foglalkoztunk elalvás előtt.

Számtalan babona fűződik az álmokhoz. Sokan azt hiszik, hogy az álmokból előre meg lehet tudni, mi fog történni velünk.

A régi uralkodók, királyok saját álomfejtőket tartottak udvarukban, hogy azok álmaikból fürkésszék ki a jövőt.

Az álmoskönyvek máig kedvelt olvasmányok azok számára is, akik nem hisznek a babonában. Az álmoskönyvek ilyenféle „bölcsességeket" tartalmaztak: ha valahol először alszunk és megszámláljuk a mennyezet gerendáit vagy a szoba sarkait, akkor amit álmodunk, az megvalósul; ha álmunkban esik az eső, jó idő lesz; ha álmunkban sírunk, örömünk lesz. Énekelni — szomorúságot jelent; fecske, kakukk — jó hírt; galamb, sas, páva — levelet; őz — ajándékot; ló — vendéget; kenyér, kalács — vendégséget; az üstökös — háborút jelent. A hal azt, hogy hideg lesz, a forrás, csillag — örömöt.

Kóka Rozália

Beszélgetés félálomban
Francia gyerekdal

— Jó napot, nénike,
hány óra van?
— Dél.
— Ki mondta meg ilyen pontosan?
— Egy kis egér!
— Hol lakik, ha szabad kérdeznem?
— A legközelebbi diógerezdben!
— És mit csinál, ha érdeklődhetem tovább?
— Napfényből szövi a csipkék fátyolát.
— És ugyan kiknek szövöget?
— Több párizsi néninek,
akik szürke csipkecipőt viselnek,
aranyló gombokkal,
igaz csillagokkal,
ha álmukban a Tejúton tipegnek!

Végh György fordítása

Fehér Ferenc
Szörnyű álom

Az éjjel azt álmodtam,
hogy az vagyok, aki vagyok,
és csak dideregtem az ágyban,
mikor fölébredtem...
Különös, különös álom!

Beney Zsuzsa
Álom

Amikor alszol,
sötétség fekszik a fákon,
fekete fátyol az ágon,
fészkében alszik a szél.

Csöndesen alszol,
míg építi csöndben az álom
palotáit a holdbeli tájon,
a holdbeli Dávid mesél.

Susog az ezüstszívű éj:
jó voltál egész nap, aludjál,
álmodban is nőjél, okosodjál,
nőj, okosodj, kicsikém!

Békés Rozi raiza

Álom-e a téli álom? Álmodnak-e az állatok?

Sok állat késő ősztől kora tavaszig nem talál magának táplálékot. Ezért a madarak egy része melegebb tájakra vándorol, az itt maradó állatok közül több elrejtőzik, visszavonul, hosszú álomba merül, azt mondjuk, hogy téli álmot alszik.

Az állatkert két munkatársának, **Bogsch Ilmának** az emlősosztály vezetőhelyettesének és **Latkóczy Gyula** főállatgondozónak teszem fel az állatok téli álmával kapcsolatos kérdéseimet.

— Mit jelent az, hogy téli álom?

Bogsch Ilma: A téli álom helytelen kifejezés. Nem azt jelenti, hogy az állat 3—6 hónapig egyfolytában alszik. Gondoljunk csak a medvékre. A nőstények ebben az időszakban készülnek fel az ellésre. Kibélelik a barlangjukat ágakkal, avarral, és decemberben vagy januárban már megszületnek a bocsok. A többi állat is általában két-három-ötnaponként felébred. Helyesebb lenne tehát téli nyugalmi állapotról beszélni.

— Hogyan bírják ki ilyen hosszú ideig táplálék nélkül?

B. I.: A medve ősszel „teleeszi" magát, vastag zsírréteget növeszt és abból él télen át.

Latkóczy Gyula: A keleti sün is rengeteg zsiradékot halmoz fel a testében. Néha, enyhébb időben azért előbújik rejtekéből, élelmet keres s ha nem talál, el is pusztulhat. A hörcsög, az ürge nyáron telehordja az üregét magvakkal s úgy vonul vissza. Télen, amikor felébred, eszeget belőle.

— A forró égövi állatok alszanak-e téli álmot?

L. Gy.: Ha bekövetkezik a száraz évszak, akkor szintén sok állatnak nincs mit ennie, ilyenkor némely fajok elvándorolnak, másoknál bekövetkezik a nyári nyugalmi állapot.

— Találkozhatnak-e a gyerekek téli álmot alvó állattal hazánkban?

L. Gy.: Egészen kivételes esetben. A mókusok, denevérek száma nagyon megfogyatkozott. Az emberek üldözik őket, egyre kevesebb helyen nevelhetik biztonságban kicsinyeiket. Néha egy-egy pelére, más apró rágcsálóra bukkanhatnak, ezek akár hosszú hónapokig is téli álmot alszanak.

— Ha az emberek alszanak, gyakran álmodnak. Vajon álmodnak-e az állatok?

B. I.: Biztosan álmodnak. Ha a gyerekek csendben közelítik meg az alvó majmok ketrecét, megfigyelhetik ők is, hogy az orángután kapaszkodó mozdulatokat tesz, talán álmában fára mászik.

L. Gy.: Az örvös medvék, ha mélyen alszanak, gyakran felvonyítanak, felijednek, olykor futási mozdulatokat tesznek. Bizonyára álmodnak.

B. I.: A vadmacska, a tigris álmában olykor a farkát csóválja, talán valami kellemeset álmodik.

— Mire kérik a gyerekeket az állatkert munkatársai?

B. I.: A gyerekek szeressék az állatokat, ne zavarják őket alvás, pihenés közben, hiszen legtöbb vadállat nappal szeret aludni. És ne csak az állatokat, hanem az egész természetet szeressék.

K. R.

A kis mocsári teknős álma

Egy este a jó vacsora után a kis mocsári teknős elaludt az akváriumában és igen különöset álmodott.

Azt látta álmában, hogy az öreg mocsári teknőssel lakomáznak egy kövér gilisztából, s az öreg mocsári teknős arról mesél, hogy messzi országokban másmilyen teknősök is élnek, mint ők.

Mivel éppen nyári szünet volt a teknős-suliban, a kis mocsári teknős elhatározta, hogy menten elindul és megkeresi azokat a más országbelieket.

Ment, mendegélt, rettenetesen nagy utat tett meg, egyszer csak összetalálkozott a káspi teknőssel! Nagyon megörült a kis mocsári teknős a kedves rokonnak, az is neki. A káspi teknős meghívta mindjárt egy narancsültetvény tiszta vizű öntözőárkába, ahol nagyot fürödtek s jól kibeszélgették magukat.

— Nagyapámtól hallottam, hogy léteznek szárazföldi teknősök is — mesélte a káspi teknős.

— Hát ez hihetetlen! Mindig szárazon élnek? — ámuldozott a kis mocsári teknős. Nyomban el is indult, hogy felkeresse őket.

Persze, nem tudta az utat, így véletlenül a harapós teknős lakhelyére tévedt. A harapós teknős éppen halat evett s igen harapós kedvében volt, hogy megzavarták. Amikor a barátunk az utat tudakolta tőle, mérgesen ráförmedt:

— Én nem ismerek semmiféle szárazföldi teknőst, s ha ismernék is, nem mondanám meg, hogy merre menj!

A kis mocsári teknős nem értette, hogy lehet valaki ilyen mogorva, elgondolkodva vándorolt tovább. Egyszer csak meglátott egy ékszerteknőst, amint a vízparti köveken napozott.

— Te vagy a szárazföldi teknős? — kérdezte tőle és elámult az ékszerteknős szépséges mintázatán. Az ékszerteknős úgy megijedt a váratlan látogatótól, hogy a kőről a vízbe vetette magát és a vízfenék köveit kezdte kaparni, hogy alájuk bújjon.

— Nem, ő nem lehet szárazföldi — gondolta a kis mocsári teknős és tovább indult.

Hosszas vándorút után különös teknőst látott meg. Hát- és haspáncélja teljesen össze-

zárva, a páncél lakója nem látszott sehol. Gondolta a kis mocsári teknős, hogy bekopogtat. A kopogtatásra kinyílt a páncél, lakója barátságosan bemutatkozott:

— Én a szelenceteknős vagyok, szeretek a szárazon bezárkózva bóbiskolni, de azért víziteknős vagyok, mint te!

A kis mocsári teknős tovább kereste a szárazföldi teknőst s nemsokára meg is találta.

— Igaz, hogy te soha nem mész vízbe? — tudakolta tőle.

— A legritkább esetben! — mondta a szárazföldi teknős. Néha, nagy kánikula után szívesen fürdöm az esőben, de mély vízbe nem megyek, mert nem tudok úszni.

— Furcsa élet lehet a tiéd!

— Talán a lágyhéjú teknősé nem furcsa? — mondta a szárazföldi teknős. — Ő meg soha ki nem jön a vízből!

Ezen a kis mocsári teknős megint nagyon elgondolkodott. Hát jó, jó, hogy valaki nem lehet víz nélkül, de azért ő is szeret kimenni időnként a szárazulatra, egy kis napozásra, vagy egy kis vadászatra. Elhatározta, hogy felkeresi a lágyhéjú teknős atyafiát is. Amint ment, mendegélt, összetalálkozott egy igen fekete teknőssel.

— Te lennél a lágyhéjú teknős?

— Még hogy én lágyhéjú? Nem látod, milyen gyönyörű fekete páncélom van? Én vagyok a szélesfejű teknős. A lágyhéjút arra keresd a sarkon túl, balra, a második kontinensen!

— Köszönöm, kedves rokon — mondta a kis mocsári teknős és újra nyakába vette a világot. Hát amint ment, mendegélt, meglátott egy igen-igen lapos teknőst.

— Hogy te milyen lapos vagy! — csudálkozott.

— Minden hátránynak megvan a maga előnye! — fortyant fel a lágyhéjú teknős, mert ő volt az.

— A páncélom talán nem olyan erős, mint a tiéd, de nézd meg, hogy tudok úszni! — s azzal úgy eliramodott, hogy csak az örvénylő iszap maradt a nyomában.

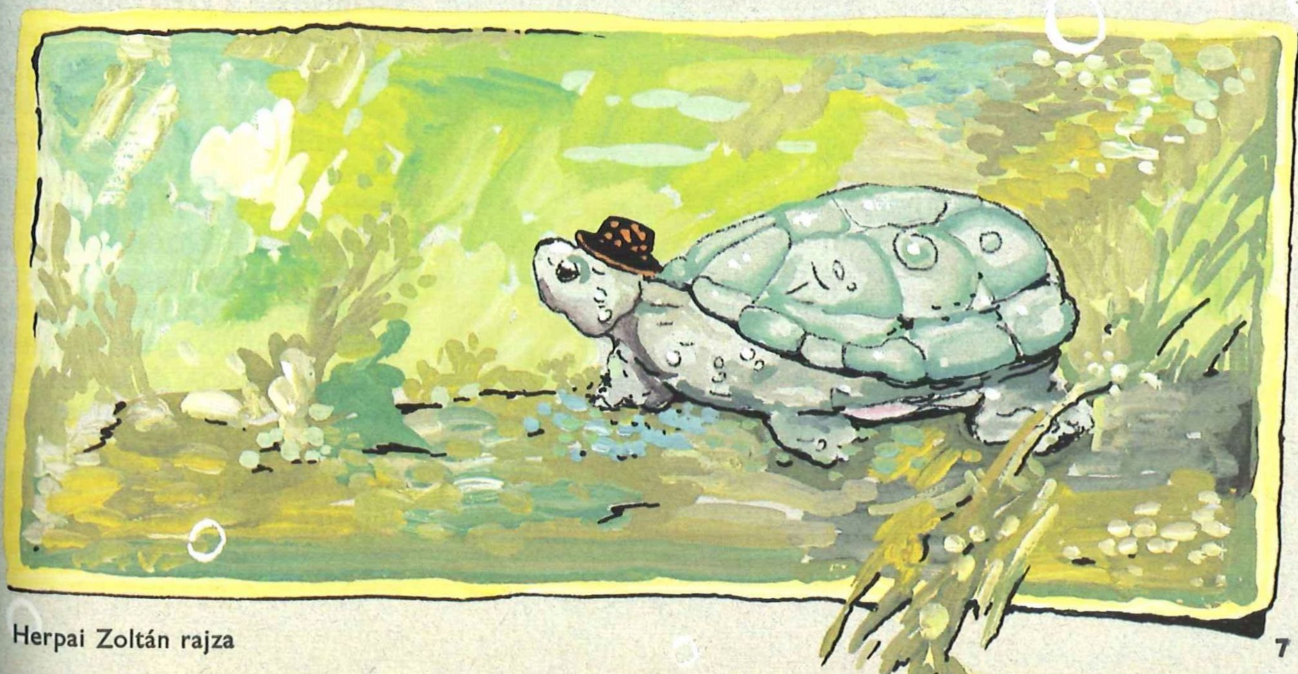
Tovább vándorolt a kis teknős. A tengerparton meglátott egy hatalmas, különös színű teknőst. Félve kérdezte tőle, hogy kihez van szerencséje.

— Én vagyok a sósvízi teknős! — mondta az büszkén. — Kinn a tengereken is élnek rokonaim!

— Nahát! — kiáltotta a kis mocsári teknős, és már épp tengerre akart szállni, hogy az ott élőket is felkeresse, amikor meghallotta kis gazdája hangját. Kinyitotta a szemét, kidugta a fejét a vízből s látta, hogy Andris éppen az akváriumot ellenőrzi: tiszta-e a víz, működik-e a világítás és a fűtés, és hogy van a teknőse?

— Andris, ha más országokba utazol, elviszel-e majd engem is? — kérdezte a kis mocsári teknős. — Úgy szeretném meglátogatni a rokonaimat!

— Tudod, én még kicsi vagyok, most jártam ki a harmadik osztályt, de ha megnövök, szeretném bejárni a világot, s akkor magammal viszlek téged is. Addig élj itt nálam a biztonságos akváriumban.

Herpai Zoltán rajza

Teknősök a ház körül

Lehet, hogy meglepődtök, de ki kell jelentenem: a teknősök vadállatok. No, nem úgy, ahogy egy oroszlán, de mégis két fontos dologban különböznek a háziállatoktól! A viselkedésükben és a táplálkozásukban.

Ha egy vadon felnőtt teknősnek jó terráriumot rendeztek be, és jól etetitek, pár nap múlva akár kézből is elveszi a falatot! Hát akkor miért vadállat, ha így szelídül? Azért, mert szelídülése látszólagos: csak az étel elfogadására terjed. Ha több évi terráriumban tartás után szabadon engedsz egy teknőst, napok alatt elfelejti, hogy te voltál a gazdája, és „visszaszokik" arra, hogy maga keresse meg mindennapi betevő falatját! Ha véletlenül újra találkozol vele, nem ismer meg, sőt elmenekül! Ez a hüllőknél természetes is, nem szabad őket hálátlannak tartani. Egyszerűen túl fejletlen az idegrendszerük ahhoz, hogy olyan „lelki életük" legyen, mint egy emlősnek, pl. kutyának vagy macskának.

Ékszerteknős-bébik a „napozókövön"

Fiatal ékszerteknős a terrárium szárazulatán „napozik"

A háziasítás során a kutya, macska, ló és a többiek kis változáson estek át, és így hozzászoktak ahhoz az eleséghez, amit az embertől kaptak. A teknősöknek azonban olyan táplálékot kell adnunk, amilyent vadon élve ennének. A víziteknősöknek főleg apróhalat, vízicsigát, vízirovarokat és férgeket. A szárazföldi teknősöknek pedig főleg növényeket, gyümölcsöket. Azonban a víziteknősök is esznek valamennyi növényt (vízinövényt, vízbe hullott gyümölcsöt, bogyót) és a szárazföldiek is befalják a növények levelein mászó apró csigákat, bogarakat, kukacokat. Ezt terráriumban túróval, reszelt sajttal, aludttejjel pótolhatjuk nekik.

A díszállat-kereskedésben kapható ékszerteknősök közül a vörösfülű ékszerteknős jól tartható a kerti tavacskákban, más ékszerteknős-fajokkal azonban vigyázni kell: melegigényük nagyobb. (Pl. az időnként kapható pávaszemes, kubai hieroglif-ékszerteknős ilyen, meg az ékszerteknősök között időnként árusított tarajosteknős is!)

A káspi teknős terráriumban ugyanúgy tartható, mint az ékszerteknős, de a kerti tóba csak nyáron szabad kitenni!

A szárazföldi teknősök közül a görög és a kirgiz teknősök remekül érzik magukat nálunk is a kertben. A mór

A szerző felvételei

A hím ékszerteknősöknek (kb. 8-12 cm-es páncélhosszúságú korukban) a mellső lábukon megnyúlnak a körmök! Nehogy levágjátok nekik, így természetes!

teknős azonban meleg-igényes, hazánkban a terráriumon kívül gyakran elpusztul, terráriumban is könnyen megbetegszik.

Minden teknős szereti a napozást, de csak óvatosan napoztassuk: maga választhassa meg, hogy mikor ül ki a napra, mikor megy árnyékba! A huzatból menekülnek, és ha a terráriumuk fala nem elég magas, megszöknek és a lakás leghuzatmentesebb zugába veszik be magukat!

Jó, ha a terráriumban van melegítőlámpa. Ez lehet egy 40—100 W-os izzólámpa is, nem feltétlenül szükséges infralámpát beszerelni: ha naponta néhány órára bekapcsoljuk a lámpát, a teknősök ott süttetik majd a hátukat. Víziteknősöknél a terrárium szárazulata fölé, szárazföldi teknősöknél pedig egy kis magaslat fölé szereljük a lámpát! A szárazulatot vagy magaslatot úgy alakítsuk ki, hogy a teknősök könnyedén felkapaszkodhassanak rá!

Még egy tanács: a víziteknősök csak vízben esznek! Az egészen kicsi, 3-5 cm-es példányokat naponta, az egészen nagy, 15-20 cm-eseket hetente etessétek! A szárazföldieket mérettől függetlenül naponta.

Gergelics László

Végh György

Két őszi csillag

**Mostanában bánatom van,
s ütött-kopott kabátomban
az utcákon csoszogok.
Borostásan, fésületlen
kódorgok a szürkületben,
mint a kósza koldusok.**

**Tegnap is nagy keservemben
a körúton őgyelegtem,
s ahogy szoktam: csoszogok.
Hát az egyik járdaszélen,
kicsiny tócsa közepében,
két kis csillag vacogott.**

**Jaj, be fáztak, úgy remegtek!
S föl sem tűnt az embereknek,
mert vakok az emberek.
S még tán most is ott vacogna
két eltévedt csillagocska,
hogyha arra nem megyek.**

**Minden búmat elfeledve
leültem a kövezetre:
„Majd segítek rajtatok."
S mint halász a hálójával,
kiemeltem öt ujjammal
a két árva csillagot.**

**Annyi csillag van az égen!
És az ember életében
nem talál sok csillagot!
Fogtam hát és zsebre vágva
beültem egy kávéházba,
mint az úri gazdagok.**

**Az egyikért kávét vettem,
a másikat hazavittem
és most ágyamon ragyog:
irigykedve néznek minket,
csodálják a fényeinket
fönn — az égi csillagok.**

AZ ÉGBOLT VÁNDORAI: AZ ÜSTÖKÖSÖK

Az emberek már évezredek óta kíváncsian fürkészik az égboltot. Gyönyörködnek a csillagok szépségében, ám néha félelmet, sőt rémületet keltő jelenségeket is észleltek: az üstökösöket. Sokan úgy gondolták, hogy e különös égitest megjelenése háborút jelent, vagy járványok, természeti katasztrófák előjele.

De hát mik is valójában az üstökösök? Az égbolt vándorainak nevezhetjük őket, hiszen hatalmas távolságból érkeznek és Napunk megkerülése után ismét eltávolodnak.

Mekkora lehet egy üstökös, ha innen a Földről is láthatjuk? Hát bizony hatalmas. Magjának átmérője néhányszor tíz kilométer, a magot körülvevő kóma azonban több millió kilométer is lehet. Nem is beszélve a 100-200 millió kilométer hosszú csóváról. De ezek a számok túl nagyok, hasonlítsuk össze őket valamivel. Földünk egyenlítőjének hossza 40 ezer kilométer, tehát az üstökösök kisebb példányai sokszor nagyobbak Földünknél.

És mit jelent a mag, a kóma és a csóva? Miből van tulajdonképpen egy üstökös? Képzeljünk el egy piszkos hógolyót, amely a hegyoldalon gördül lefelé. Útközben kő- és jégdarabok ragadhatnak rá, így tömege megnövekedhet. Az üstökös tehát megfagyott vízből, azaz jégből, széndioxidból (ez a gáz található a szifonpatronban is) és porrészecskékből áll. A világűrben nagyon hideg van, ezért ezek a részecskék — a víz, a széndioxid és a por — összefagynak. Ezek az alkotórészei az üstökös magjának. Ha az üstökös néhány százmillió kilométerre megközelíti a Napot, a meleg hatására a jég párologni kezd, és a szilárd jégmagot gáz- és porburok, az úgynevezett kóma vagy üstök borítja. A mag és a kóma együtt alkotják az üstökös fejét. Ha az üstökös még jobban megközelíti a Napot, egyre több gáz képződik a hő hatására, a napsugár szinte „ellöki" ezeket a por és gázrészecskéket, ezért a Naptól távolodó irányban az üstökös magjából csóva húzódik ki. Ezért nevezték régen az üstököst hajas csillagnak.

Hány üstököst ismerünk? A csillagászok ki tudják számítani az üstökösök égi pályáját. Ezeket katalógusba — jegyzékbe — veszik. Eddig körülbelül nyolcszázat figyeltek meg, amelyek közül ötven üstökös már legalább kétszer visszatért a Föld közelébe.

Sir Edmund Halley angol csillagász sokat foglalkozott az üstökösökkel. 1682-ben maga is látott egy üstököst, sőt, ki is számította, hogy legközelebb 1758-ban fog megjelenni. Ekkor Halley 102 éves lett volna... Az üstökös megjelenését persze már nem érte meg, de a hálás utódok róla nevezték el a már ismerős égi vendéget. 1910-ben újból látható volt a Halley.

1986-ban ismét megjelenik Földünk közelében. Most azonban már nemcsak a Földről figyeljük majd meg távcsöveink segítségével, hanem elé megyünk: űrszondákat bocsátanak fel a kutatók.

1986. március 10-én lesz az üstökös bolygónkhoz legközelebb. Látványosságra azonban ez alkalommal nem számíthatunk, mert az üstökös és a Föld között lesz a Nap. Talán a déli féltekéről lesz észlelhető valami. De ez nem azt jelenti, hogy nem láthatjuk visszatérő vendégünket. A japánok két űrszondát bocsátanak fel, egyik az üstökös magja előtt repül el majd keresztben, kb. 100 ezer kilométernyire. Fényképező-berendezést is visz magával — tehát láthatjuk majd az üstököst — szemből.

Az üstököshöz legközelebb a nyugat-európai országok Giotto nevű űrszondája merészkedik majd. Mintegy 100 ezer kilométerre közelíti meg a hajas csillagot és tévéfelvételeket készít róla. De miért kapta ez az űrszonda a Giotto nevet? Giotto olasz festő volt, aki 1301-ben megfigyelte a Halley-üstököst és rendkívül pontos festményt készített róla.

De térjünk vissza a mába. A Szovjetunió, Magyarország és Franciaország közös űrkísérletet tervez a Halley-üstökös tanulmányozására. Ehhez még néhány szocialista ország is csatlakozni fog. A Véga 1 és a Véga 2 űrszondákat decemberben, az elmúlt évben bocsátották fel. Először a Vénusz bolygót kutatják, majd 1986 márciusában „randevúznak" a Halley-vel. Útvonaluk magyarázza elnevezésüket is: a Véga nem a Véga nevű fényes csillagra utal, hanem a Vénusz (oroszul Venyera) és az oroszul Galej-nek ejtett Halley-üstökös első betűinek összeolvasásával keletkezett betűszó.

Most már sokat tudunk az üstökösökről, nincs más dolgunk, mint megvárni 1986 márciusát, amikor közelről is láthatjuk a Halley-üstököst — legalábbis televíziónk képernyőjén...

Trethon Judit

NAGYAPÁM MESÉLTE

— Miért kellett a pajtásoknak régen énekszóra menetelniök? — kérdem nagyapámtól.

— 1947—48-ban a pajtások gyakran kirándultak. Olyankor reggel a csapatotthonokban gyülekeztek, majd énekszóval vonultak a villamoshoz. Azon utaztak a hegyekbe. Este a villamostól ismét énekszóval vonultak a csapatotthonig és csak innen mentek haza. Természetes volt tehát, hogy az együtt menetelő gyerekek mindig dalra fakadtak.

— Indulójuk is volt? — faggatom tovább nagyapámat.

— Igen! Több is. Az úttörőmozgalom indulója azonban 1947-ben született. Szép dallamot kerestek, s ezt megtalálták Kodály Zoltán Bicinia Hungaricájában. Kérték a Mester engedélyét, melyet gyorsan meg is kaptak. A szép dallamra Raics István írt szöveget. Így kezdődött: Ej, haj, száll az ének... Ez a dal volt az első magyar úttörőinduló.

— Hiszen ez a mai kisdobosok indulója!

— Igen, mert a magyar úttörőmozgalom vezetői 1957 után — amikor újjászerveződött a mozgalom — úgy döntöttek, hogy az Ej, haj, száll az ének... kezdetű dal a kisdobosok indulója legyen.

Tóth Barbara 4. osztályos kisdobos

Ha még nem ismeritek a kisdobosok indulóját, úttörők vagy felnőttek segítségével tanuljátok meg. Íme a dal kottája és szövege. Az elsős kisdobosjelölteknek meg is taníthatjátok.

Raics István

Ej, haj, száll az ének...

Kodály Zoltán

1. Ej, haj, száll az é - nek, zeng az é - nek, szép az é - let.

Ej, haj, út - tö - rő - nek ked - ve min-dig jó,

Nyá - ri - nap-ban, té - li szél-ben, har - matban s ha hull a hó

Ej, haj, száz to - rok- ból száll az é - nek - szó.

Ej, haj, kis barátok, kis fiúk és kis leányok,
Ej, haj, víg dalunktól hangos lesz a föld.
Élet újul, munka pezsdül és a föld új arcot ölt.
Ej, haj, csüggedőnek friss üdítőt tölt.

Ej, haj, kinn az utcán, künn az erdőn és a réten
Ej, haj, új erővel zengjen már a dal.
Hogy mihozzánk jöjjön mind, ki tettre kész és fiatal.
Ej, haj, így mienk lesz majd a diadal.

Feladat: Írjátok meg szerkesztőségünknek, milyen dalokat énekeltek az őrs vagy a raj összejövetelein. Várjuk leveleiteket.

Rakonczai Szilvia budapesti kisdobos rajza

KÖNYV-FÜRKÉSZ BARÁTAIM, A NOVEMBERI ESŐS NAPOKON A LEGJOBB IDŐTÖLTÉS AZ OLVASÁS!! E HAVI AJÁNLATOM:

ROCKENBAUER, BALOGH: AMIRŐL A JÉGVILÁG MESÉL.

ÍRJAD, KEDVES
A VALÓDI MADÁRK
SZÜL: MARHAFAGG
ZSIRADÉKOT ÖSSZE
FORGÓ MAGGAL, É

AZ ELŐRELÁTÓK MÁR
KÉSZÍTIK A TÉLAPÓ ÜN
SÉGRE SZÁNT MIKULÁ
AZ ELSŐSÖKNEK PA
A FELNŐTTEKNEK

NAGYITÓL ELLESHETITEK A KÖTÉS TUDOMÁNYÁT! SZÉP AJÁNDÉK LESZ A MELEG SÁL AZ ÖREGEKNEK!

Összeállította Gaál Ödönné, rajzolta Görög Júlia

Gyárfás Endre

Terüljasztal

Terülj, terülj, asztalkám!
Teremjen ma rajtad
mesekönyv és képeskönyv,
festék, ecset, rajzlap!

Terülj, terülj, asztalkám!
Meseföldön járok:
rámköszönnek tündérek,
törpék, óriások.

Terülj, terülj, asztalkám...
Már varázslat sem kell;
magam terítelek meg
a képzeletemmel.

Bábozz velünk!

Gyertek kisállatok, vadállatok! Bújjatok be a csodakesztyűbe!

Granasztói Szilvia tréfás, rögtönzött bábjelenete az ismert, Kesztyű című népmese alapján

Novemberi esős, borús délután, amikor ráértek, fogjatok össze néhányan és alakítsatok bábcsoportot! Tíz gyerek kell a játékhoz, de legkevesebb öt. Ugyanis a Kesztyű című mesének nyolc szereplője van, hét állat és a Nagyapó, de még egy mesélő is kell, és bizony kiderült, Nagyanyó is. Igaz, ő nincs beleírva a mesébe. De a gyerekekkel, akikkel ezt annyiszor eljátszottuk, rájöttünk: szükség van Nagyanyóra, aki elindítja útjára Nagyapót az erdőbe fáért... és amikor vége a mesének.

Keretjátéknak a történet bevezető és befejező részeit nevezzük, az egyik indítja, a másik berekeszti a cselekményt. Nagyapóéktól indul, hozzájuk tér vissza a mese fonala. Mesélőnek olyan gyereket válasszatok, aki élvezi a beszédet, aki ízesen, szépen, humorosan, vagyis jól mesél. Bábozásnál gyakran megtörténik, hogy a mesélő túl sokat beszél, illetve olyasmit mond, amit nem beszéddel kell kifejezni, hanem mozgással, bábjátékkal. Bábdarabnál csak akkor jó a mesélő, ha utólag azt érzi a néző, hogy igazából a bábok voltak az érdekesek, az ő beszédük, mozgásuk volt fontos. A mesélő a nézők szemébe is nézzen, fél szemmel pedig a bábokat is figyelje. Ha azt látja, hogy leesett egy kellék, vagy késik egy szereplő, szövegét úgy igazítsa, hogy... szóval a hibákhoz, bakikhoz is idomuljon! Sose jöjjön zavarba! Voltaképpen az előadás közben ő a rendező!

A bábok

Még nem beszéltünk a lényegről. Ugye hét állatnak kell bekéredzkednie, egyenként bebújnia, elférnie a kesztyűben? Milyen állatokról van szó és miféle csodakesztyűről?

Nagyapó kesztyűje kisméretű (a bábu kezének megfelelő) szép, színes kötött vagy bőrből varrt kesztyűhöz hasonlítson. Zsírkrétával rajzoljuk meg, kartonból vágjuk ki az ötujjas kesztyűformát! (Textillel, szőrmével is beragasztható.) Hátára celluxszal hurkapálcát ragasztunk, és mint kelléket fogjuk mozgatni! Ezt a kis kesztyűt veszíti el Nagyapó az erdőben.

Szükségünk van ám egy hatalmas (félíves) kartonból kivágott, kiszínezett tarka-barka, ajtóval, ablakokkal ellátott csodakesztyűre is. Többen, közös munkával készítsétek el! Az benne az érdekes, hogy voltaképpen ez egy házikó lesz. Leleményességetektől, fantáziátoktól függ, hogy milyen lesz kívül és milyen lesz belül ez a csodaház, ez a kesztyűlakás.

Ami pedig az állatokat illeti, heten vannak (úgy mondják, „mint a gonoszok"), tehát heten bújnak be egymás után a kesztyűbe. Rendkívül érdekes az, hogy hogyan férnek meg, illetve hogyan nem férnek meg egymással. Kinek milyen a természete, ez az egyik kérdés. A másik: milyen a hely, illetve a helyszűke. Baj, veszekedés akkor van, ha az állatok nem férnek el... Ám a mese szerint mindenkinek be kell férnie a házba. Még a farkasnak is, és a behemót medvének is. De mit szól ehhez a félénk kis nyuszi és a csöpp kisegér?

Fontos az érkezési sorrend, fontos a bemutatkozás; ki vagyok én, és ki vagy te, kik vagyunk mi, bentlévő állatok: **Cincogó**, a kisegér; **Brekegő**, a béka; **Tapsifüles**, a nyulacska; **Csalavér**, a róka; **Ordasfarkas**; **Röf-röf**, a disznó; **Mormogi**, a medve.

Kézi — más néven — kesztyűbábokkal jó előadni ezt a bábdarabot, de ha nincs, helyettesíthetők síkbábokkal. Ezeket ti is megrajzolhatjátok, elkészíthetitek papírból. A hátukra hurkapálcát ragasztva mozgassátok őket. Fontos, hogy színes, kifejező, jól látható bábok legyenek. Végszükség esetén felnőtt segítségét is kérhetitek. Erdő, fák és néhány behavazott bokor, téli táj is készülhet díszletként.

Nagyapó és Nagyanyó bábotok bizonyára van, ha nem lenne, készülhetnek ezek fakanálból vagy papírból.

A játék

Most pedig bemutatom azt a szövegváltozatot, amelyet a mi úttörőházi csoportunk állított össze. Azért mondjuk, hogy „változat", mert az ilyen féle rögtönzött játékban az az érdekes, hogy változik a szöveg: kiegészülhet, bővülhet. A tiétek is bizonyára egy érdekes változat lesz. Ajánljuk a magnetofonos próbát, a hangfelvétel-készítést! Mivel a jól sikerült mondatokat gyakran elfelejtik a szereplők, érdemes magnóra venni és visszajátszani. Állítsatok össze egy végleges szöveget, és tűzzetek ki célul egy „bemutató előadást" is! Lehet ezt szülők, barátok, szomszédok, lakótelepi társak, iskolai napközisek részére is szervezni. Plakátot is rajzolhattok!

Fotó: Karasz Lajos

És most bekapcsoljuk a magnetofont, leírjuk nektek az egyik lehetséges szövegváltozatot, de annak csak az elejét. Folytassátok, illetve kezdjétek el önállóan a Kesztyű mese bábos feldolgozását mai módra, gyerekszemmel!

Mesélő *(összecsapja a kezét)* Képzeljétek el gyerekek, felnőttek! Nagyapó ma reggel, ezen a novemberi napon arra ébredt, hogy Nagyanyó csiklandozza az orrát valamivel. Nem. Sajnos nem forró teának illata érződött, hanem egy kicsit szúrós valami. Mi lehet ez? Nézzétek csak meg, saját szemetekkel!

(Nagyapó és Nagyanyó látható, közel egymáshoz. Nagyapó fekvő helyzetben, Nagyanyó kezében a kisméretű papírkesztyű.)

Nagyanyó: Hallod-e kedves férjem!?

Nagyapó *(álmosan)*: Tudod-e, reggel én még nem vagyok kedves, inkább álmos... Mi baj, mi van, miért ébresztesz ilyen korán?

Nagyanyó: Ilyen későn inkább! Hát idenézz! Elkészült az új kesztyűd, mára megkötöttem. Gyapjúból van, jó meleg. *(Azt is mondhatja, hogy a „vásárba' vettem".)* Vedd fel!

Nagyapó: Most rögtön? Reggeli előtt?

Nagyanyó: Persze, persze, rögtön lesz reggeli. De hallod-e? Látom, hogy elfogyott a tűzifánk, légy szíves, menj ki az erdőbe! Hozzál fát! De nagyon hideg van ám! Vedd csak fel ezt az új kesztyűt... stb. *(Pár percig még tetszés szerint folytatják a beszélgetést. Zsörtölődve vagy szelíden. Szóba jöhet az is, hogy mi lesz az ebéd, aztán elhangozhatnak jó tanácsok: Vigyázz magadra, ne későn gyere haza! stb. Figyelem: három percnél ne legyen hosszabb ez a bevezető beszélgetés! Nagyapó elindul, dúdolva megy, vagy csendben, cammogva, vagy sietősen. De akárhogy is jár, látni kell, hogy ő öregember! Mozgásán és beszédén is érződjék a kora. Motyoghat is magában, beszélgethet a fákhoz is, sóhajtozhat. Ez a rész kb. egy-két perc legyen. Fontos rész következik: el kell vesztenie a kesztyűt, úgy, hogy ne vegye rögtön észre!... Néhány másodpercig látjuk a csepp kis kesztyűt a földön, (színpad közepén, majd megjelenik a Cincogó kisegér, óvatos, de fürge mozgással. Először megáll messze a kesztyűtől, és mit lát: egy hatalmas nagy Kesztyűházra változik az — valaki kicseréli a kelléket.)*

Cincogó: Micsoda csoda! Mekkora Kesztyűház áll itt hirtelen! Káprázik a szemem. Hé, ki lakik ebben a házban? *(Csend)* Nincs válasz? Tehát üres a ház! Ez részben jó, részben rossz is most nekem! Egyedül kell benne laknom... De hátha nem sokáig! Viszont előnye az, hogy olyan kényelmes, tágas...

Brekegő *(ugrálva, brekegve jön)*: Ki lakik ebben a házban? Micsoda furcsa Kesztyűház ez! *(Nem jön hang, hiszen eleinte fél a kisegér.)* Hé, ki lakik ebben a házban? *(Ordítja.)* Én a béka vagyok, nem kell tőlem félni!

Cincogó *(halkan)*: Én, a Cincogó kisegér, én lakom itt! Gyere be, legalább nem leszek egyedül. Mi a beceneved?

Brekegő: Brekegő, de röviden Brekinek is hívhatsz! Légy van-e? Éhes vagyok! Vagy csak magadra gondolsz és csak sajtot tartasz a kamrában?

További tanácsok a rendezéshez

A fentiekhez hasonlóan köszön be és felel vissza minden újonnan érkező állat, illetve házlakó. Ha közösen köszönnek, egyszerre kell azt mondani, hogy: szervusz, bújj be! A bemutatkozások viszont külön-külön, sorrendben történnek. Minden új lakó bekiabálja a nevét (kívülről) és a bentiek mindig bemutatkoznak, csak ezután bújhat be a jövevény! Lehet vitatkozni, netán eltessékelni a vendéget. Például felcsaphat házigazdának Brekegő és ő faggatja ki az érkezőket: Miért jössz ide? Félünk tőled! (Pl. a farkastól. Alig van már hely — ezt főként az utolsónak mondják.) A disznót megkérdezhetik: Tiszta vagy? A rókát lehet így faggatni: Nem bántod majd a Nyuszit?

A párbeszédek új vendégek érkezésénél ne legyenek hosszabbak egy-két mondatnál!

Úgy végződik a mese, hogy Nagyapó megtalálja a kesztyűjét. Eljátszhatjátok azt is, hogy ijedten keresi, hiszen fél Nagyanyó haragjától. A kellékes nagyon figyeljen arra, hogy amikor a nagy Kesztyűházhoz közeledik Nagyapó, akkor figyelmeztesse az állatokat; mind a hétnek hirtelen el kell futnia, és gyorsan ki kell cserélni a nagy kesztyűt a kicsire. Nagyapó azt fogja mondani, hogy „Káprázott a szemem, vagy igaz, amit láttam? Ennyi állat lakott volna a kesztyűmben? Ha én ezt elmesélem Nagyanyónak!"

Tetszés szerint fejezhetitek be a bábjelenetet! Úgy is, ahogyan az eredeti meseszöveg írja. De nagyon érdekes változatokat láttam arra vonatkozóan is, ahogyan hazatér Nagyapó és elmeséli a történteket Nagyanyónak, aki hiszi is, nem is. Csattanó kell a végére! Vagy egy jóízű mondat az öregek szájából: „Na, menjünk már dologra..., gyerünk ebédelni..., feküdjünk le..., írjuk meg mindezt az unokáinknak levélben..." stb. Mulatságos volt az a megoldás is, amikor a hét állat visszajött köszönni Nagyanyónak, aki eleinte hüledezett egy kicsit, de aztán kedvesen megkérdezte valamennyit, hogy mit kérnek enni? (Vajon melyik állat mit mond?)

Vegyétek fel magnetofonszalagra, vagy írjátok le azt a szöveget, amelyikkel a nyilvános bemutatóra készültetek! Ha van időtök, küldjétek el a szerkesztőségbe, az érdekes változatokról hírt adunk a Dobra verjük híroldalon.

Jó bábozást! Bújjatok be mind a Kesztyűházba és lehetőleg ne veszekedjetek! Érezzétek jól magatokat addig is, ameddig jön Nagyapó...!

NOVEMBER

Évfordulók a naptárban

7

1917. november 7-én, a régi naptár szerint 1917. október 25-én győzött Oroszországban a nagy októberi szocialista forradalom. Nem csupán az orosz népnek, hanem az egész emberiség számára új korszak kezdetét jelenti e dátum. (Lásd még a 2. oldalt!)

1810-ben született Erkel Ferenc zeneszerző, a Himnusz megzenésítője. Életművének alapanyaga a magyar történelem. Két leghíresebb operája a Hunyadi László és a Bánk bán. Azok témáját is történelmünkből meríti. Az ő nevéhez fűződik a magyar opera megteremtése. A Zeneakadémia megalapításában is jelentős a szerepe. Erkel alapítja meg a Filharmonikus Zenekart, amely a zeneszerző vezényletével éveken át a klasszikus és romantikus zeneművek remekeit ismertette meg a magyar közönséggel.

15

1905-ben (József Attila születésének esztendejében) látta meg a napvilágot Fazekas Anna. Az író elsősorban az ifjúság és a gyermekek körében népszerű. Legalább egy elbeszélő költeményét, az Öreg néne őzikéje című munkáját szinte minden mai felnőtt és gyermek ismeri. Népszerűsége mit sem csökkent az elmúlt harminc esztendő gazdag könyvtermésében. Fazekas Anna 1963-ig a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója volt.

30

1835-ben, éppen 150 évvel ezelőtt született Mark Twain (ejtsd: Márk Tvén) amerikai író, humorista. Munkáséveit 13 esztendős korában nyomdászinasként kezdte, de volt révkalauz, bányamunkás, riporter. Bejárta egész Európát, Budapesten is megfordult. Mintegy húsz könyve jelent meg magyarul. Közülük a gyerekek körében legismertebbek a Tom Sawyer kalandjai, a Huckleberry Finn kalandjai és a Tamás úrfiról megjelent könyvek.

Ljuba álma

Ljuba kiért a városka néptelen főterére, elsétált az ódon óratorony mellett, s befordult a kihalt mellékutcába. Parányi boltocska gyengén megvilágított kirakata előtt állt meg. A boltocska egy játékkészítő mesteré volt, a kirakatban az üveg mögött a legkülönfélébb babák álltak, ültek, feküdtek, lógtak szögre akasztva, fonalra erősítve, gyönyörű, tágra nyitott, örökkön csodálkozó, mozdulatlan, égkék szemű, valószerűtlenül hosszú szempillájú hercegnők, pásztorok és pásztorlányok ünneplő falusi viseletben, kacér táncosnők habkönnyű lepelbe burkolva, kezükben legyezővel, napbarnította arcú gavallérok fényes cilinderben.

Legjobban a katona tetszett meg neki, egy görbe orrú fabábu, fél arcát elcsúfító, durva, kiugró állkapoccsal. Aki csak látta ezt a csúnya bábut, óhatatlanul olyan érzése támadt, hogy büntetésből állították a sarokba, a kirakat legeldugottabb zugába. Poros volt és elhanyagolt, szomorúnak és magányosnak látszott.

A bolt ajtaja nyitva volt, s Ljuba a nyitott ajtón át megpillantotta a játékkészítő mestert. A mester bőrkötényt viselt, s éppen egy új babán dolgozott. Kövér felesége a mester lába előtt kunkorodó forgácsokat seperte egy kupacba.

— Mikor veszed be már azt a borzalmat a kirakatból? — hallotta a kislány az asszony hangját. — Ez a te Diótörőd elijeszti a vevőket!

— Buta dolgokat beszélsz, asszony — korholta feleségét a jólelkű mester. — Hiszen tudod, hogy Diótörőt nem én készítettem, az apámtól örököltem, apám meg az ő apjától, a nagyapámtól.

— De mi hasznunk belőle? — Az asszony mérge csak nem csillapodott. — Annyi, hogy összetöri a diót, amit a szájába dugnak.

— Várj csak, Matild, hívd be azt a kislányt az utcáról, aki itt, a kirakatunk előtt áll — kérte feleségét a mester, amint az üvegen át meglátta Ljubát.

— Csak nem hiszed, hogy vesz tőlünk valamit is?

— Hívd be azt a kislányt... Jöjjön be! — A mester már nem kérte feleségét, a hangja parancsoló volt.

— Te lány! Bejöhetsz... ha akarsz — nézett ki az ajtón a játékkészítő mester zsémbes felesége.

— Köszönöm — felelte halkan, udvariasan a kislány.

— Isten hozott! — köszöntötte Ljubát a mester, s ahogy illik, elébe ment. — Látom rajtad, szereted a babákat. Mi a neved?

— Ljuba... De én már nem szoktam babázni!

— Értem, értem — bólogatott a mester. — Kinőttél abból a korból. Azért csak tetszenek a babák? Én már a nyolcvanadik évemet taposom, s mégsem tudok megválni tőlük. Eladásra készítem őket, de a magam gyönyörűségére is. Nézd, mennyi, de mennyi van belőlük! Ma különleges nap van, a feleségemmel meg kell hogy ajándékozzunk valakit egy babával. Ez már szokás nálunk. Egyszer egy évben. S mindig ugyanazon a napon...

Az asszony rosszallóan nézett az urára.

— Na, válassz! — biztatta a lányt a mester.

— De hiszen nekem nincs pénzem! — vallotta be félszegen a kislány.

— Nem kell nekünk a te pénzed. Válassz közülük egy babát, amelyik tetszik, ma ingyen kapod meg tőlünk... Tudod, az öregek már ilyenek... Nyugodtan, amelyiket a legjobban szeretnéd!

Ljuba körülnézett.

A polcokon s a pulton rengeteg baba hevert, az egyik jobban kellette magát, mint a másik. De Ljuba nem sokáig válogatott köztük.

— Elvihetem azt onnan a kirakatból? Amelyik egészen bent, a sarokban van?

— Melyik babáról beszélsz? — kérdezte a mester csodálkozva, s közben jelentőségteljes pillantást vetett a feleségére.

— Arról ott, ni... a fakatonáról! — bökte ki végre Ljuba, még mindig bátortalanul.

— Vidd csak, kislányom, vidd! — kiáltotta a mester, és a feleségére kacsintott. — Veled legalább nem lesz olyan magányos, mint itt nálunk. Vidd nyugodtan a Diótörőnket! Jól választottál! Egyik hercegnő sem léphet a nyomába!

Az öreg bevette a kirakatból a fabábut, letörölgette róla a port, s átnyújtotta Ljubának.

A mester felesége egyetértően bólogatott.

— Köszönöm! Köszönöm! — lelkendezett boldogan Ljuba, és magához szorítva Diótörőt, kilépett az utcára.

— Végre megszabadultál tőle — mondta csöpp keserűséggel a hangjában a mester feleségének. — Pedig meg voltál róla győződve, hogy senkinek sem kell. Most már soha nem kapjuk vissza. És én máris úgy érzem, még árvábbak lettünk, hogy őt elvitték. Szerencsére Diótörő nem járt rosszul. Ahelyett, hogy egész nap a szidalmaidat hallgatná, igaz barátra lelt egy kislányban, aki észrevette, milyen magányos.

A kövér Matild egy szót se szólt.

Ljuba kinyitotta a szemét. Az öreg ébresztőóra aludt, kint az utcán is sötét volt még. Ljuba ásított egyet, átfordult a másik oldalára s lehunyta a szemét.

Az álom folytatódott...

Szergej Mihalkov
Álom folytatásokban
című regényéből
fordította Petrovácz István

Dobra verjük

Fele sem igaz? De bizony! Salgótarjánban remek kapcsolat alakult ki az ifivezetők és az úttörőcsapatok között. Még a nyáron alapozták meg, az őrsvezetőképző táborban. A tóstrandi táborban természetesen nem csupán őrsvezetőket, hanem nótafákat, krónikásokat, más tisztségviselőket is képeztek. Ott próbálták ki először a szülők napját: a látogató szülők együtt játszottak gyermekeikkel „Fele sem igaz" vetélkedőben. A válaszokra az ifivezetők készültek, sőt, a nyolcnapos tábor teljes programját a salgótarjáni ifivezetők klubja állította össze. A salgótarjáni ifik tehát így kezdték: gondolkodtak, szerveztek, cselekedtek. Aztán, amikor a barátság már megvolt, csak folytatniuk kellett. Lehet máskor is kezdeni. Bármikor. Ám a sorrend alighanem mindenkor úgy ésszerű, ahogy a salgótarjániak kitalálták.

„Fölszállott a páva". Arról nincsenek ugyan egész pontos értesüléseink, hogy fölszállott-e a páva vagy sem a „vármegyeházra", amint Ady Endre egyik híres költeményében áll. Hanem az igaz, hogy az a bizonyos megyeháza, a debreceni, amely 1911-ben épült, s amelynek szobrait, díszítményeit a pécsi Zsolnay-gyár műhelyében készítették — most éppen felújítás alatt áll. S az is igaz, hogy csak a felszabadulásig volt megyeháza. Azóta intézmények, köztük Debrecen város és Hajdú-Bihar megye úttörővezetői dolgoznak benne. A felújítás befejezése az úttörőmozgalom születésének 40. évfordulójára várható.

Hiszed-e? Még elgondolni is sok, hogy a MÉH-vállalatok szerte az országban kereken egymillió tonna feleslegessé vált anyagot — más szóval hulladékot gyűjtenek össze minden esztendőben. Ennek a tetemes mennyiségnek jelentős része — természetesen feldolgozás után — ismét alapanyag lesz az ipar számára vagy éppen energia. Minél gazdagabb, fejlettebb egy ország, annál takarékosabb, annál leleményesebben gazdálkodik a termelődő hulladékkal is. A számok és eredmények mögött ott áll a ti munkátok is. Ne hagyjátok abba, vegyetek részt mindig az őszi és a tavaszi gyűjtő-versenyben. Érdemes! Valamennyien hasznát látjátok akkor is, ha nem számítjuk az értékes fém-, papír- és textilhulladékért közvetlenül a mérés után kifizetett forintokat.

Tavaly a Prücsök. A Prücsök nem egy személy beceneve, hanem a vásárhelyi Radnóti Miklós Úttörőház népzenei együttese. A legszebb sikereket az elmúlt úttörőévben a Prücsök együttes, a dráma-játékkör és a képzőművészeti szakkör tagjai aratták. Az új szakköri évről még korai lenne a jóslás. A tényekről azonban már érdemes szólni. Az úttörőház gazdag választékot kínált az érdeklődőknek. Jelentkeztek is szép számmal a néptánc szakkörbe, a népzenei együttesbe, a képzőművész, fotó, bábszakkörbe és a dráma-játékkörbe. A technikai érdeklődésűek számára rádiós, rádióiránymérő, számítástechnikai, asztalos, kötő-hurkoló-konfekció és repülőmodellező szakköröket hirdettek. Sportkörök közt is lehetett válogatni: sakk, vívó, tájékozódási futó, asztalitenisz szakkör működik. Mindezeken felül még egy eszperantó nyelvi szakkört szervezett a Ház. A lelkesedésben nincs hiány. Már csak arra lennénk kíváncsiak: győzik-e cérnával a csoportok júniusig.

Gyermekművészeti fórum 1985. november 22-től 24-ig fontos események színhelye lesz a Salgótarjáni Megyei Művelődési Központ: itt tartják meg a Magyar Úttörők Szövetségének védnökségével és a Népművelési Intézet szakmai támogatásával azt a rendezvénysorozatot, amelyben a gyermekeknek szóló művészeti alkotások legjavát mutatják be. Elsősorban magának a dráma műfajának művelői jelentkezhetnek részvételre, hivatásosok és amatőrök egyaránt. A fórum célja: minél több művet vinni a közönség elé. A szervezők a bemutatásra kerülő művek szakmai vitájáról is gondoskodnak. A háromnapos esemény után érdemes lesz figyelni az újságokat: milyen újdonságok várhatók, milyen előadásokat nézzünk meg, s azokat hol és mikor viszik nagyközönség elé.

*

Kártyanaptárgyűjtők, figyelem! Elkészült a Kisdobos 1986. évi kártyanaptára. Szívesen küldünk mindazoknak, akik pontos címzéssel és 4 forintos bélyeggel ellátott válaszborítékot küldenek.

Könyvjelző

Fűztél-e már gyöngyöt? Kerestél-e kavicsos parton drágaköveket? Ha igen, akkor már sejted, milyen öröm vár rád, amikor kezedbe vehetsz egy egész füzért. Annak a füzérnek gyöngyei, drágakövei mind-mind mesék! Nagapate király, madártollakból életre kelt népe és a garuda nemzetség kalandos, egzotikus története bontakozik ki **Móricz Virág Aranynap** című könyvének meséiben. Az érzelemgazdag történetekhez illő színes, pompás rajzokat Mráz János készítette. (Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 1985) Gyönyörű karácsonyi ajándék lehetne...

Mit tudsz a hangszerekről? Felismered-e őket? Az ilyesféle kérdésekre bizonyára sikerül magadból néhány mondatot elővarázsolnod. Ellenben, ha a hangszerek története érdekelne valakit, már nehezebb helyzetbe jutnál. Pedig hallatlanul érdekes a csínytevő Hermész isten nevéhez fűződő történet a lantról. Nem kevésbé izgalmas, hogyan lett a lantból hegedű, hogy keletkezett a mai zongora, a többi húros, fúvós és ütőhangszer. Ha megismerkedsz **Csukás István Síppal, dobbal** című könyvével, az említetteken kívül a hangszerek leghíresebb készítő-mestereiről és művészeiről is sikerül megtudnod egyetmást. A rajzokat Réber László készítette. (Móra, 1974.) Ha a könyv elolvasása után kedved támadna ahhoz, hogy magad is zeneszerszámot fabrikálj, el ne hessegesd magadtól a gondolatot! Inkább lapozz a Kisdobos 23. oldalára. Ott a barkácsrovatunkban segítséget is találsz hozzá.

Pénzes Bethen könyve érdekes, találó címet visel: **Bölcső a víz alatt.** A kötet a Mit mesél a természet című sorozat darabja. Sok hasznos tudnivalót tartalmaz halakról, hallakásról, sőt, amiért éppen most ajánljuk, akvaterráriumról és ékszerteknősről is. Lásd: a Kisdobos 7., 8. és 9. oldalát! (Móra, 1984.)

Ha nem csal a memóriám...

Chip-chip Rövidesen itt a karácsony, ünnepeink közül a legszebb talán. Tudom, ezt nélkülem se felejti el soha senki. Hanem az ajándékozással olykor bajok vannak. Hadd segítsek! Ha nem csal a memóriám, egy éve jelent meg a Kisdobosban a hír: Gyárfás Endre Dörmögőék vidámparkja című mesejátékát mutatja be a József Attila Színház. Aki még nem látta, megnézheti a következő hetekben. Aki ezért nem tud Budapestre utazni, az se keseredjen el: bárki elolvashatja az izgalmas, mulatságos történetet! És — ami még érdekesebb — ki is vághatja a szereplők figuráját, kifestheti a díszleteket. Játsszunk Dörmögő-színházat! Segít a Dörmögőék Vidámparkja című új kifestő-kivágó mesekönyv. (Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1985.) Játszhatunk színházat a magunk kedvére, játszhatunk leendő kisdobosoknak, meglepetésként vagy egyszerűen odaadhatjuk ajándékba a mesekönyvet.

Chip-Chip A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó kiállítótermében, ha nem csal a memóriám, még látható — november 10-ig — a kecskeméti Szórakaténusz Játékműhely és Múzeum egyik kiállítása japán játékokból. Aki tudja, nézze meg gyorsan, mielőtt összecsomagolják az egészet. A hely ugyanis kell a december első hetében, a gyerekkönyvhét örömére megrendezendő házi kiállításnak. A kiállítás a kiadó gondozásában 1985-ben megjelent könyvek egy részét mutatja be a látogatóknak. Érdemes lesz elsétálni és szemügyre venni az idei könyvtermést. A sok színes gyönyörű darab első pillantásra is élvezetes látnivaló. De töprengeni is szabad egyik-másik könyv mellett: nem éppen az lesz-e az igazi ajándék testvérnek, barátnak, kedves rokonnak karácsonyra. Akit pedig zavarba ejtene a kiállításon kínált bőség, vagy esetleg nem láthatja a házi könyvbemutatót, figyelje a Könyvjelző rovatot. Néhány ötlettel az is szolgál.

Postafiók 100

Beszámolók és néhány jótanács a SZÜLETÉSNAPI STAFÉTA szereplőinek.

Ez a játék nem színmű, hanem olyan társasjáték, amelynek szabályait a játékosok találják ki önmaguknak, és mindazoknak, akiknek a STAFÉTÁBAN kedvük, ötletük támad követni a játékosokat. A nagyok csak segítenek, ha „a szükség úgy hozza magával..."

ADD TOVÁBB!

Bella Gábor és **Csaba,** győri olvasónk a következőket írja: *„Úttörőcsapatunk neve Fekete István. Most iskolánk is ezt a nevet kapta. Kétnapos ünnepség volt, tanítási szünettel. Először prózamondó verseny, majd a Vörös Csillag Filmszínházban A koppányi aga testamentuma című, Fekete István regénye alapján készült film. Ezután az író özvegyének és unokaöccsének jelenlétében ünnepélyes névadó... Az aulában kiállítás F. I. életéről, munkájáról..."*

A győri Fekete István úttörőcsapaton és iskolán kívül bizonyára akad még néhány az országban, amely ugyanezt a nevet viseli. A staféta és a névadó ünnepség remek alkalom lenne arra, hogy a Fekete Istvánról elnevezett úttörőcsapatok megismerjék egymást. Beszélgessenek, barátságot kössenek...

A petneházi **Tóth Ágota** és **Steszkó Attila** rajmegbízatást teljesített, amikor tollat fogott. *„Fölkerestük lakóhelyünk legidősebb embereit, a 91 éves Szilvási Miklós bácsit, a 93 éves Juhász Jánosnét, a 93 éves Kapin Jánosnét és a 93 éves Molnár Mihálynét. Szegfűvel és édességgel köszöntöttük őket... Mindenütt szeretettel fogadtak bennünket, régi verseket és meséket mondtak s elárulták, hogy örülnének, ha 100 éves korukban is meglátogatnánk őket. Mi megfogadtuk, nem feledkezünk el soha az idős emberekről."*

Igazán szép fogadalom. Hát még, ha az is benne rejlik a nagy elhatározásban, hogy köszöntésen kívül is be-bekukkantotok a falu öregjeihez. Esetleg nem ötletszerűen, hanem megtervezetten, rendszeresen, kisebb csoportokban: egy kis tűzifa behordására, bevásárlásra, kisebb-nagyobb takarításra, karácsonyfa díszítésére... ti tudjátok legjobban.

Palócz Hajnalka Garáról egy történetet küldött. Az édesapjától hallotta; nagyon csodálkozott rajta. Kérte, írjuk meg, hogy ilyen is volt valamikor. Lám! *„1944-ben, közvetlenül karácsony előtt történt. Az édesanyám a mindennapi megszokott munkáját végezte. Varrt. Este nyolc óra lehetett, amikor engemet az ágyba parancsolt. A 11-es petróleumlámpa fényénél egy fekete szövetruha fölé hajolt. Ősz hajszálai úgy világítottak, mintha ezer lámpa égett volna a szobában... Az ágyam anyám háta mögött állt. Ő még annyit mondott, hogy aludjak, mert reggel öt órakor kenyérért kell mennem. Gyönyörű álmom volt. Bemehettem egy péküzletbe és ott annyit ehettem, amennyit csak akartam. Hazafutottam egy táskáért, hogy anyámnak is vigyek egy kicsi kenyérkét meg egy pár kiflit, fonott kalácsot... Rohantam vissza, de mielőtt megérkeztem volna, édesanyám felébresztett: — Kelj fel, kisfiam! Menni kell kenyérért. — Hajnali öt óra volt. Mikor a pékhez értem, már vagy huszonhatan álltak előttem. Mire rám került a sor, a pék közölte: — Későn jöttél, gyerek, nincs már kenyér. — Sírva mentem haza. Nem baj, kisfiam, mondta édesanyám, majd jön a Panni néni és hoz két kiló krumplit. A fekete szövetruháért. Főzünk jó paprikáskrumplit. Így is lett... Mikor már felnőttem, szegény édesanyám nem győzte főzni a paprikáskrumplit. Nem untam meg máig sem és mindig kenyér nélkül eszem, pedig annyit szelhetnék, amennyi belém fér."*

Tanulságos kis történet. Vajon ti tudtok-e ilyet? Keressetek, gyűjtsetek. Hasonlót is, másfélét is. Igen-igen érdekes gyűjtemény birtokosai lennétek. A legritkább „példányok" cserére is alkalmasak.

Batuza Tamás kabai kisdobos örömét osztotta meg szerkesztőségünkkel. *„Kertes házban lakunk, elég sok fa és bokor van kertünkben. Több madáretetőt helyeztünk ki. Tavaly még csak a cinkék lelték meg az etetőket, de az idén már zöldikék, fenyőpintyek és rigók is járnak hozzánk. A cinkék és a pintyek a napraforgót és a diót szeretik, de a cinkék a kiakasztott hájon is szívesen hintáznak. Észrevettük, hogy a pintyek nem mernek az etetőből enni, ezért nekik a földre szórjuk az eleséget. Az egyik etető egy kis fenyő mellett van, amin a pintyek nagyon szeretnek ugrándozni. Van egy berkenyénk. Ennek bogyós termését megtalálták a rigók, és pár hét alatt le is ették. Azóta is idejárnak. A fa ágaira tűzött almával etetjük őket. Nagyon sok örömöt jelentenek nekünk ezek a kis madarak."*

Akad, aki nem tudja, hogyan fogjon hozzá a madárkarácsony előkészítéséhez? Sebaj! Csak át kell olvasnia ismét Batuza Tamás levelét. Minden sor egy-egy pontos megfigyelés, egy-egy jó tanács. Aztán készülhet a madárkalács Fürkész Balázs receptje szerint. Lásd a 12—13. oldalt!

Á! Még egy szóra... Mi is az a staféta? Eredetileg váltófutás. A versenyzők, akik azonos színekben indultak, egy stafétabotot adogattak át egymásnak a nekik kijelölt táv megtétele után. Mit gondoltok, az úttörőmozgalom születésnapjának tiszteletére indított stafétában mi a bot? Aki tudja, adja át! A válaszokat várja

Dobos Dorka

MÓRA FERENC: A MÁSIK MACSKA

Nyolcesztendős legényke voltam, mikor először utaztam egyedül. Régen volt, de úgy emlékszem rá, mintha tegnap lett volna. Szinte látom magamat, ahogy meleg kis bundámban, vidrabőr sapkában sietek ki a vasútra. Ahogy csizmám nyikorog a havon, csupa muzsikaszó. Kis batyu van az egyik kezemben, mákos rétes van abban meg szép piros alma. A másik kezemben a Pap Lali levelét szorongatom. Abban hív meg varjúvadászatra a majorukba. Azt is beleírta, hogy szedjem ám a lábam, le ne késsek a vonatról.

Hát hiszen mentem is én sebesen, nem is voltam már messze az állomástól, mikor egyszer csak hangot hallok a fejem fölött:

— Miau, miau!

Föltekintek — hát egy istenadta kis cica gubbaszkodik a fejem fölött, a háztető szélén, az esőfogó csatornában. Szeretett volna lejönni, de nem tudta, merre van a gyere le. Leugrani nem mert, fölfelé menni meg nem tudott a süppedős hóban. Hát így csak didergett a jámbor, és várta a jó szerencsét. Nyilván engem gondolt annak, azért miákolt rám. Macskanyelven bizonyosan annyit tesz az:

— Gyere már, kisfiú, az isten is megáld, ha lesegítesz!

No, föl is villant az én szemem, ahogy a cirmost megláttam. De ahelyett, hogy fölkapaszkodtam volna érte, lehajoltam a hóba, gyúrtam belőle golyót, s úgy fültövön bombáztam vele a szegény cicust, hogy egyet se miákolt többet. Lekapta a fejét a csatorna mögé, s tán föl se emelte addig, míg az eső ki nem mosta onnan.

— No, ez szép volt, kár, hogy senki se látta — néztem körül büszkén. De nemigen volt ácsorogni való időm, mert a vasparipa már nagyon nyerítgetett az állomás udvarán. Bizonyosan csak engem várt, mert mindjárt elindult, ahogy beugrottam.

Egymagam voltam a vasúti kocsiban, nagy kényelmesen végigheveredtem a bőrdíványon. Szerettem volna kinézegetni a havas világba, de Tél takács befüggönyözte az ablakot sűrű virágos függönyével.

Nézem a másik ablakot, hát be van fagyva az is. De ahogy jobban odanézek, elkiáltom magamat:

— Nini, megint egy macska!

Az volt csakugyan, egy jégmacska. Valami unatkozó utas kapirgálhatta bele a körme hegyével az ablak jegébe. Még bajusza is volt neki, öt szál egyikfelől, három szál másikfelől. A farka kunkorodott, mint egy sóskifli. Az egyik szeme már befagyott, de a másikon még ki lehetett látni a fehér mezőkre, a nyargaló sürgönykarókra, a világos ablakú őrházakra.

Jó darabig elmulattam magamat a nézelődéssel, hanem aztán hátradőltem a sarokban. Untam már a mulatságot nagyon.

De nem sokáig unatkoztam ám, mert egyszerre csak hangokat hallottam a nagy csendességben.

Összerezzentem és körülnéztem a kocsiban. Nem volt ott macska sehol se. Mindössze a jégmacska hunyorgott a fél szemével az ablakon. Az pedig nem beszélget — nyugtattam meg magamat.

— Beszélek biz én — szólalt meg a jégmacska, eltalálva a gondolatomat.

— Nem lehet az — csóváltam meg a fejemet —, nem vagy te élő.

— No, majd meglátod, mennyire élő vagyok! — nevetett a furcsa útitárs. S abban a percben úgy felágaskodott, hogy már nem is jégmacska volt, hanem jégoroszlán. Csillogott-villogott minden szőrszála, s csattogott-pattogott a farka, mint a karikás ostor.

No, ezt jó lesz megbékíteni, gondoltam magamban, s próbát is tettem vele mindjárt.

— Ejnye, cicuskám — mondtam neki —, ha tudtam volna, hogy találkozunk, hoztam volna neked egy kis déli maradékot a zsebemben. Ki sem mondhatom neked, hogy szeretem a macskákat.

— Láttam az elébb, mikor meghajigáltál — prüsszentette el magát a jégmacska, s olyant villant a csészényi szeme, hogy egyszerre az ajtónak mentem ijedtemben.

Hirtelen lebuktam a pad alá, s onnan nyújtogattam kifelé a mákos rétest:

— Legyen a tied — nyöszörögtem —, sose bántom többet a macskákat.

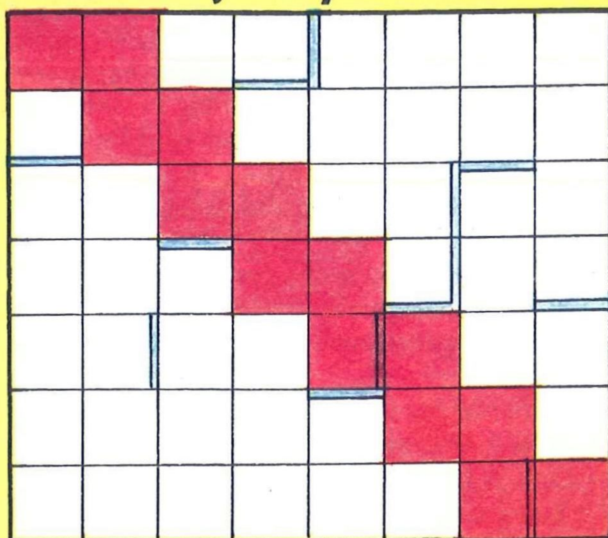
— Azt jól teszed, kisgyerek — nevetett valaki a hátam mögött —, de azért csak ébredj fel, mert mindjárt ott leszünk az irtási majornál.

Fölnyitottam a szememet: hát a kalauz költöget. Az ablakra nézek: csupa harmattá olvadt már a jégmacska.

Mindegy volt az, én egy varjúra sem mertem ráfogni a puskát a varjúvadászaton. De még csak egy pókot se tapostam el azóta.

Novemberi fejtörő

Keresztrejtvény

Megadjuk a megfejtéseket, írjátok be a megfelelő helyre. A színes négyzetekbe írt betűk összeolvasva a magyar nemzeti opera megteremtőjének, Erkel Ferencnek egyik legismertebb alkotását adják.

Ezt kell beküldeni:

8 betűs: CIMBORÁK, JAVULNÉK
7 betűs: ALAKULJ, HIVATAL
6 betűs: HAJSZA, ÓVNUNK, BUSZUK
5 betűs: FAHÉJ, VONZZ, ÓHAJA
4 betűs: AKAD, IRKA, JÁVA, VITA, AHOL
3 betűs: ENL, EKE, EHE, OMN, ÁZZ
2 betűs: FA, AD, AC, AT, LU, TÁ

Számolj!

Gondoltunk egy számot, hozzáadtunk 3-at és megszoroztuk a gondolt szám kétszeresével. Az eredményből kivontuk a gondolt szám hatszorosát. A maradékot elosztottuk a gondolt számmal és 14-et kaptunk. Melyik számra gondoltunk?

Járkáló robot

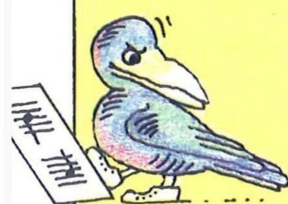
Dr. Nagyagy járó robotot épített. A falhoz állította és bekapcsolta. A robot elindult. Minden lépéssel 50 cm-t tett meg. Valami azonban még nem volt tökéletes, mert ötöt lépett előre, egyet vissza, azután ötöt előre, kettőt vissza, majd ötöt előre, hármat vissza, majd ötöt előre, négyet vissza, végül ötöt előre, ötöt vissza. Hány méterre volt ekkor a faltól?

Elbújtak a madarak

Az alábbi szövegben madarak bújtak el. Keressétek meg őket! Mi tizenegyet találtunk.

„MI MOZOG A LAMBÉRIÁN? EGY PICINKE PÓK! HOL LÓG A HÁLÓJA? ZÚG A VIHAR. KÁLYHA ALÓL A MACSKA KUKKANT KI. OTT HEVER ÉBREN. EGERET NEM FOG, OLYAN KANCSÓ KAKAÓT KAPOTT. NEM INGERLEM. NE ZAVARJUK, MÍG ELVERI GONDJÁT!"

Betűrejtvény

A rejtvények megfejtését legkésőbb november 26-ig juttassátok el nyílt levelezőlapon szerkesztőségünkbe!

Bukovinai székely menyasszony és vőlegény

A vastag vonal mentén vágjátok körül a két babát, a karokat, kötényt, pártát és a fekete kucsmát. Ahol szaggatott vonalat láttok, hajtsátok össze. A talpnál hajtsátok szét a zöld füvet, a baba ezen fog állni. A karokon és a felső testrészen található kis köröket szúrjátok át, vágjátok körül. A fejet és a karokat összeragaszthatjátok, a szoknyát meg a nadrágot is, de a derékrésznek az eleje és háta maradjon nyitva. Ide dugjátok be a karokat és a lyukakba szúrjátok bele a miltonkapcsot a ruhán keresztül. Hátul a kapocs két szárát lazán hajtsátok ketté és görbítsétek be. Így rögzítve mozgathatók lesznek a karok.

A köténykét az övnél levő két fekete ponton tűbe fűzött fonallal vezessétek át és hátul kössétek masnira.

A pártát és a kucsmát a félbehajtás után csak a pettyes nyelvecskénél ragasszátok össze. A párta hátulsó felén lévő fekete lyukakba fűzzetek a szoknya aljáig érő színes fonalakat.

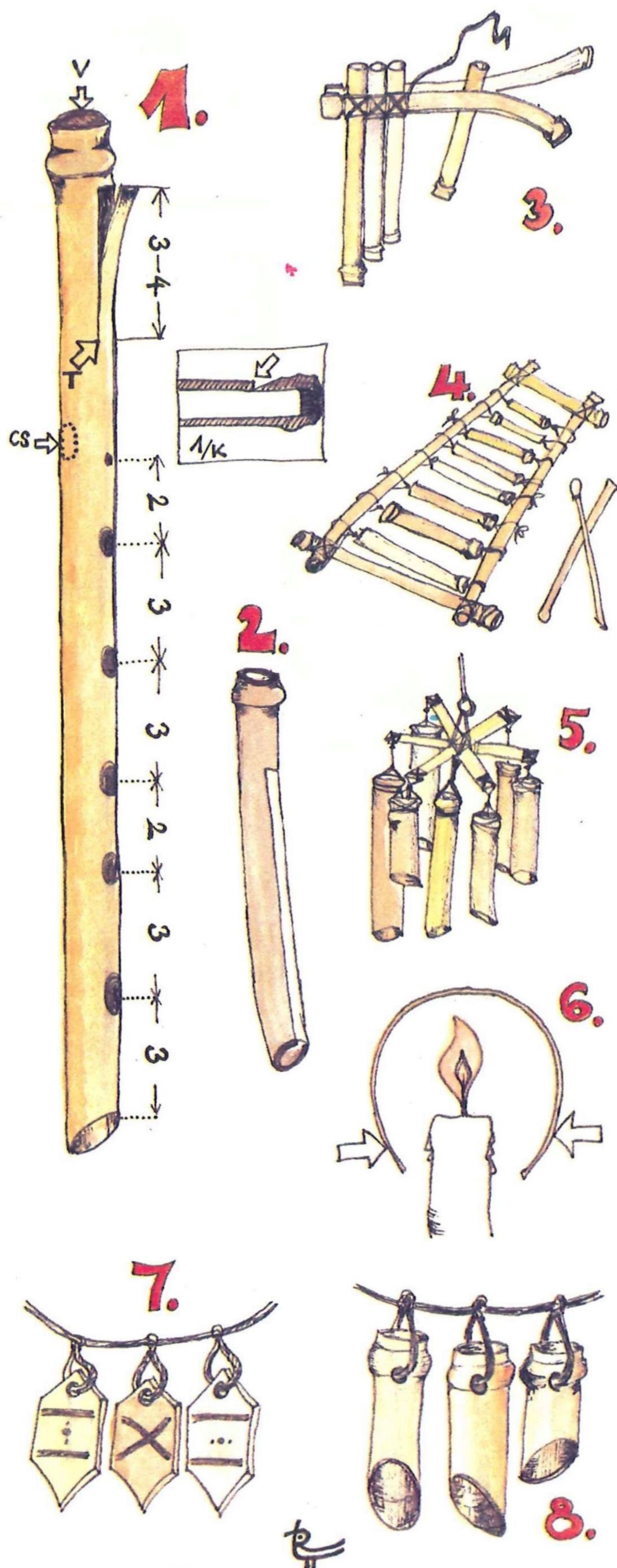
A mellékleten lévő „mintarajzok" segítenek a babák elkészítésében.

A kecskeméti Szórakaténusz Játékműhely és Múzeumban megtalálhatjátok ezeket a népművészeti babákat eredeti öltözékükben, a „nagyszüleink játékai" gyűjteményben.

Hangszerek, ékszerek — nádból

Tavaink, folyóink, patakocskáink mellett ilyenkor már leszáradnak a nád levelei is, melynek elsárgult, megkeményedett szárából készíthetők el a rajzokon látható hangszerek, ékszerek. Szedéskor válogassátok ki az erősebb szárakat: derékmagasságban próbáljátok összeroppantani egy-egy íz közepét. Amelyik megroppan, ékszernek használhatjuk, a keményebbjéből legyenek a hangszerek. Egy-egy csomónál vágjátok körbe a nádat, majd pattintsátok el. A **nádduduához** (1) húsz-huszonnégy centiméteres száraz, kemény ízet válasszatok. Hegyes vesszővel vagy két-három darab összefogott nádhasítékkal tisztítsátok ki belsejéből a hártyát. Fél centire a csomós végétől vágjatok árkocskát (1/k), ebbe illesszétek a kést és óvatosan, apró mozdulatokkal feszítsétek föl a nyelvecskét, másik kezetek hüvelykujjával leszorítva, nehogy megszaladjon a hasítás. Dugjátok be a duda felső végét méhviasszal (V), esetleg gyertyaviasszal. Próbáljátok megfújni — a nyelvecske tövéig (T) szájba véve. Ha nem szól a hangszer, és könnyen átszalad a levegő, vékonyítsatok a nyelven, ha letapad, megnedvesítve hajlítgassátok meg. A nádpikulát alulról kezdjétek hangolni. Ha a hang magasságát emelni kell, a lyuk felső pereméből vágjatok le egy-két mm-t. A rajzon megadott méreteknek csak arányaira figyeljetek, mert a nádszál hosszúságával ezek is változnak. A hatodik nyílás a „bolhalyuk": félhangot emel. Vele szembe vágjátok a „csippantót" (cs): nyitogatva ritmust ad a játéknak és egyben ez a felső dó. A **zuzolóhoz** (2.) nem szabad kitisztítani a nádat, csak a végét kifúrni és éles késsel lehasítani a nád kemény falát, hogy csak a hártya maradjon. Bütykös végénél dúdoljatok bele. Kitisztított, alsó végénél zárt ízekből készül a **pánsíp** (3.). A különböző hosszúságú náddarabokat erős cérnával kötözzétek két nádhasíték közé. A **nádxilofonnál** (4.) vékony fonalat fűztem át a csövecskéken. Legjobb, ha a keretet s az ütőket is nádból készítitek. Ajtó fölé, karácsonyfára is akasztható a **nádcsengettyű** (5.). Szép, ha ennek függesztéséhez is 4-5 cm hosszú, csillag alakban összekötözött nádhasítékot használtok. Ügyeljetek a súlyelosztásra!

Könnyű, változatos színű **karkötőket** (6.) hajlíthattok nádhasítékból, ha előzőleg vízben áztatjátok. A megmaradt náddarabkákból különféle **nyakláncokat** (7., 8.) is készíthettek. Megtüzesített szeggel vagy tűvel mintákat égethettek az ékszerekre, hangszerekre.

Rumi László

A KÉK KERÍTÉS

Van valahol egy nagy, kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolgatnak rá...

Réka sírva szaladt a fiúkhoz. – Segítsetek! Elrepült a papagájom!

Amíg Bence rajzolt a falra, Körmi szörnyen unatkozott. Kivette a papagáj tükrét,

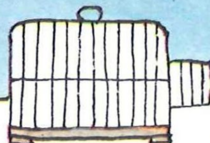

és Bence szemébe tükrözött. Bence dühbe gurult. – Jaj, ne mozduljatok! – suttogta Réka. – Jön! – Pityu odaszállt a tükréhez! Körmi a tükörrel óvatosan becsalta a kalitkába.

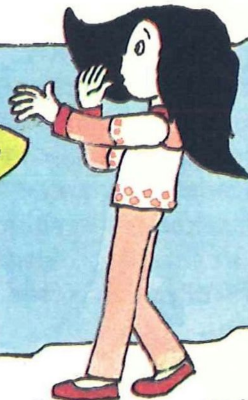

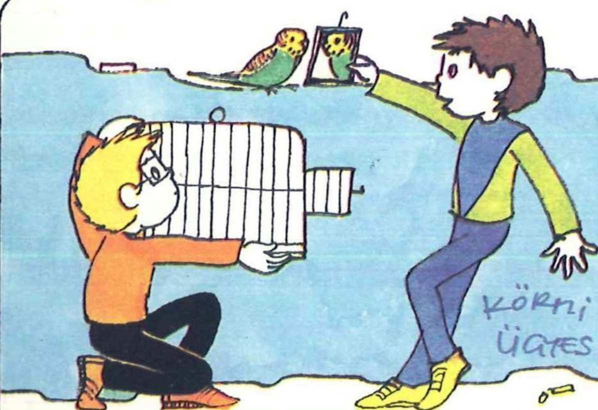

Réka boldogan vitte haza, s a csokit Bence és Körmi kapta meg.

